

7. Кузык Б.Н. Россия – 2050: стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 632 с.
8. Москвина О.С. Инновационный потенциал как фактор устойчивого развития региона / О.С. Москвина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.vscc.ac.ru/newsite/jou/30/art30\\_02.php](http://www.vscc.ac.ru/newsite/jou/30/art30_02.php)
9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2006 №1001 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

УДК 330.341.1:338.43.01/02

## ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРІОРИТЕТІВ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*Червяков І. М. – к. е. н., доцент,  
ПВНЗ «Херсонський економічно-правовий інститут»*

**Постановка проблеми.** В даний час, в умовах світової фінансової кризи та вступу України до СОТ, недостатньо уваги приділяється такому найважливішому аспекту модернізації сучасного промислового комплексу, як посилення ролі держави у формуванні та реалізації промислової політики на рівні регіонів. Незважаючи на те, що на всіх рівнях господарської ієрархії сформувалася ґрунтовна нормативно-правова база, досі самі концепції промислових політик нерідко являють собою набори слабо пов'язаних між собою приватних заходів, не підкріплених ресурсним забезпеченням.

**Стан вивчення проблеми.** Теоретичним і прикладним аспектам реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів присвячені розробки, представлені у наукових працях, таких науковців, як В. М. Заболотного, А. М. Власової, Б. А. Жаліло, С. М. Козаченка та інших. Ґрунтовний доробок щодо формування та використання нової системи функціонування промисловості в умовах нестабільного середовища та економічного розвитку регіонального промислового комплексу в контексті забезпечення ефективності функціонування національної економіки здійснено вітчизняними науковцями: О. М. Алимовим, Б. М. Данилишиним, В. В. Микитенко, О. І. Тимченко, В. Ю. Худолей, А. І. Чухно, Л. Г. Чернюк, О. С. Шнипка та іншими.

**Завдання дослідження.** Метою статті є розробка теоретичних, методологічних та прикладних засад формування стратегії реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів та механізмів її реалізації шляхом створення регіональних зон інноваційного розвитку.

**Результати дослідження.** Нинішній стан вітчизняної промисловості поставив українську державу перед низкою стратегічних загроз, таких як: перспектива критичного зниження виробничої безпеки, посилення неоднорідності промислового простору, поява промислових підприємств, галузей і комплексів відсталого (слаборозвиненого) і депресивного типів; відрив промислового

комплексу від інноваційної сфери; невідповідність наявного виробничого апарату сучасним вимогам якості та конкурентоспроможності продукції. [1]

Реальний стан промисловості Причорноморського регіону, що характеризується структурними деформаціями, критично низькою інвестиційною привабливістю, руйнуванням науково-технічного потенціалу, низьким рівнем грошового наповнення, масштабним тіньовим сектором, високою диспропорційністю в розміщенні промислового потенціалу по території регіону, формуванням хронічно відсталих і депресивних муніципальних утворень висуває науково обгрунтовану промислову політику на місце найважливішого чинника забезпечення соціально-економічної безпеки.

Розвиток промисловості в Причорноморському регіоні, орієнтований на спеціалізацію в масштабах країни (виробництво екопродуктов, натуральних соків і напоїв, питної води, продукції сільського та лісового господарства, рекреація і відпочинок, виробництво будівельних матеріалів, нафтохімія), позитивно вплине на найважливіші складові соціально - економічної безпеки. [3]

У сучасних умовах промислова політика вимагає багаторівневого структурування. При цьому, значимість усіх рівнів обумовлена їх особливою роллю як самостійних відтворювальних систем, що формують пріоритети промислового розвитку, що враховують особливості конкретної території та господарюючого суб'єкта.

На рівень регіону пропонується передати наступні компетенції регулювання промислової динаміки: формування стратегії, концепцій і програм розвитку; формування базових елементів промислової, транспортної і науково-технічної інфраструктури; зовнішньоекономічні зв'язки; підготовку кадрів для галузі; формування інтеграційних структур. Регіон має нести відповідальність за зниження промислової диференціації шляхом «підтягування» відстаючих територій. [2]

Промислова політика визначається як науково-обгрунтована сукупність законодавчих, нормативно-правових, фінансово-економічних та організаційних дій органів управління відповідних рівнів господарської ієрархії за визначенням цілей, завдань і перспективних напрямків промислового розвитку, а також реалізації відповідних комплексів заходів, орієнтованих на досягнення цілей і параметрів соціально-економічного розвитку, і забезпечують розумний компроміс інтересів суб'єктів економічних відносин, яких торкається дана політика.

Стосовно до Причорноморському регіону, основними цілями промислової політики на найближчі п'ять років визначено: досягнення середньоукраїнських показників обсягу відвантажених товарів власного виробництва, виконаних робіт і послуг власними силами по промисловим видам економічної діяльності на душу населення; завершення формування і вивід на траєкторію стабільного функціонування промислових кластерів: з виробництва екологічно чистих продуктів харчування, питної води, натуральних соків та напоїв на їх основі, будівельних матеріалів. [4]

Ці цілі дезагрегуються на відповідні завдання:

- формування сучасного виробничого апарату за видами промислової спеціалізації регіону на базі реконструкції та модернізації, а також нового будівництва;

- забезпечення конкурентоспроможності виробленої продукції (робіт і послуг) на основі прискореного розвитку «заводського сектору» науки;
- створення нових (і збереження діючих) робочих місць (у тому числі кваліфікованої праці), зменшення і ліквідація безробіття;
- залучення в оборот місцевих сировинних, матеріально-технічних, трудових, інформаційних, фінансових та інших ресурсів і їх ефективне використання;
- поглиблення міжрегіональної інтеграції та розширення кооперації;
- зменшення і подальша ліквідація диспропорцій у розміщенні промислових організацій та виробництв;
- прискорений розвиток об'єктів науково-інноваційної інфраструктури (технологічних парків та полісів; інформаційних і патентних центрів; НДІ, лабораторій, конструкторських, технологічних і дослідних бюро; центрів трансферу технологій і т.д.) та ін.

В якості базових принципів розробки промислової політики на рівні регіону можуть бути: системність, комплексність, соціально-економічна ефективність, узгодження та інтеграція діяльності ієрархічних структур всіх рівнів, цілісність.

Під промисловим потенціалом регіону нами розуміється інтегральна кількісна оцінка максимально можливої результативності використання ресурсів промисловими організаціями відповідно до укладених контрактів в умовах раціональної організації та кооперування виробництва господарюючих суб'єктів, розташованих на відповідній території.

Промисловий потенціал, значною мірою, забезпечує формування валової доданої вартості, характеризується наявністю певної пропорційності і взаємозв'язками між його складовими. При цьому пропорції являють собою своєрідний «каркас» промислового розвитку, а процеси трансформації цих пропорцій служать умовою реалізації промислових стратегій. [7]

Система оціночних показників при визначенні промислового потенціалу на рівні регіону представлена в таблиці 1.

Умови, під впливом яких формуються і реалізуються детермінанти промислового розвитку на рівні регіону, можуть бути об'єднані в групи природно-ресурсних, геополітичних і гео економічних, організаційно-економічних та інституційних.

У період структурного реформування інвестиційні процеси практично у всіх сферах промисловості Причорноморського регіону характеризувалися гальмуванням, що зумовило руйнування діючого виробничого потенціалу її базових галузей. Положення практично не змінюється.

У цьому зв'язку, найважливішою складовою частиною вирішення проблеми підвищення промислового потенціалу в регіоні є формування інвестиційної складової промислової політики, адекватної новим умовам і ту, яка забезпечить основу для модернізації, трансформації і стабільного функціонування галузі.

Найбільш прийнятною є модель інноваційно-інвестиційної стратегії підвищення промислових потенціалів підприємств, комплексів і видів економічної діяльності. Концептуальний підхід до формування інноваційно-інвестиційної стратегії підвищення промислового потенціалу ґрунтується на

розробці та реалізації довгострокової інвестиційної політики, спрямованої на ліквідацію структурних диспропорцій, активізацію інноваційних процесів, підвищення стійкості промислового розвитку. Ця стратегія являє собою взаємопов'язану систему заходів, націлених на формування сприятливого інвестиційного клімату, підвищення на інноваційній основі ефективності функціонування промисловості в цілому та її ланок і конкурентоспроможності їх продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. [8]

**Таблиця 1 - Система оціночних показників при визначенні рівня промислового потенціалу на рівні регіону**

Приватні потенціали	Показники
Природно-ресурсний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Запаси мінерального палива;</li> <li>- Гідроенергетичні ресурси;</li> <li>- Запаси руд чорних і кольорових металів;</li> <li>- Запаси залізної руди;</li> <li>- Запаси сировини для хімічної промисловості;</li> <li>- Запаси нерудних корисних копалин</li> </ul>
Структурний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Частка валової доданої вартості по промисловим видами економічної діяльності;</li> <li>- Коефіцієнти спеціалізації, галузевої диверсифікації, ступеня готовності виробленої продукції;</li> <li>- Товарна структура промислового виробництва;</li> <li>- Індекси фізичного обсягу виробленої продукції по промислових видах економічної діяльності</li> </ul>
Виробничий	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Обсяг і динаміка промислового виробництва в порівнянних цінах;</li> <li>- Фондоозбросність і енергоозбросність праці;</li> <li>- Вартість основних виробничих фондів промислових організацій;</li> <li>- Вартість основних виробничих фондів промислових організацій в розрахунку на одного зайнятого;</li> <li>- Питома вага промисловості в загальній вартості основних виробничих фондів;</li> <li>- Ступінь зносу основних виробничих фондів;</li> <li>- Рентабельність активів промислових організацій</li> </ul>
Трудовий	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Чисельність промислово-виробничого персоналу;</li> <li>- Питома вага промислово-виробничого персоналу в загальній чисельності зайнятих в економіці;</li> <li>- Освітній рівень трудових ресурсів</li> </ul>
Податковий	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Податкові надходження і платежі в бюджет промислових організацій;</li> <li>- Питома вага промислових видів економічної діяльності в загальному обсязі податкових надходжень;</li> <li>- Заборгованість промислових організацій з податків і зборів;</li> <li>- Податкова продуктивність промислових видів економічної діяльності (обсяг податкових надходжень у розрахунку на одного зайнятого)</li> </ul>
Фінансово-інвестиційний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Обсяг інвестицій в основний капітал, в тому числі по промисловим видам економічної діяльності;</li> <li>- Частка інвестицій, що фінансуються за рахунок власних коштів промислових організацій;</li> <li>- Прибуток промислових організацій;</li> <li>- Введення в дію виробничих потужностей з промисловим організаціям;</li> </ul>

Приватні потенціали	Показники
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Сальдований фінансовий результат (прибуток мінус збиток) діяльності промислових організацій;</li> <li>- Питома вага збиткових промислових організацій;</li> <li>- Кредиторська і дебіторська заборгованість промислових організацій;</li> <li>- Показники платоспроможності промислових організацій (коефіцієнти поточної ліквідності і автономії)</li> </ul>
Інноваційний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Частка промислової продукції високих, середніх і низьких технологічних укладів;</li> <li>- Число промислових організацій, що виконували дослідження і розробки;</li> <li>- Внутрішні витрати промислових організацій на дослідження і розробки;</li> <li>- Витрати промислових організацій на технологічні інновації;</li> <li>- Обсяг інноваційної продукції за ступенем новизни;</li> <li>- Питома вага витрат на технологічні інновації в обсязі відвантаженої продукції інноваційно-активних промислових організацій;</li> <li>- Патентні та безпатентні ліцензії</li> </ul>
Інфраструктурний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Щільність залізничних колій загального користування;</li> <li>- Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям;</li> <li>- Протяжність ліній зв'язку, електропередачі, газо- і нафтопроводів, водопостачання та каналізації</li> </ul>
Інституціональний	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Число підприємств і організацій, їх розподіл за промисловим видами економічної діяльності;</li> <li>- Число комерційних банків та їх філій;</li> <li>- Число підприємств з іноземними інвестиціями;</li> <li>- Число страхових компаній</li> </ul>

Активна промислова політика вимагає ідентифікації пріоритетних напрямків розвитку та формування механізмів їх реалізації, що сприяють прогресивній трансформації структури промислового виробництва.

Основоположним принципом формування системи пріоритетів промислового розвитку на регіон рівні повинен бути принцип взаємодії всіх ієрархічних рівнів управління промисловим комплексом, що передбачає вертикальну інтеграцію пріоритетів промислового розвитку на загальнодержавному та регіональному рівнях, а також горизонтальну кооперацію, що забезпечує відповідність системи пріоритетів промислового розвитку комплексної соціально-економічної, галузевим (сільськогосподарської, транспортної та ін.), а також муніципальним стратегіям відповідного регіону.

Концептуальна схема загального механізму формування пріоритетів промислового розвитку регіону в схематичному вигляді наведена на рис. 1. Основою концепції структурного реформування промислового комплексу є система пріоритетних цілей, завдань і пропозицій по провідних напрямках розвитку підприємств, галузей і комплексів. [5]

В умовах вступу України до СОТ, стратегію промислового розвитку на державно-регіональному рівні на довгострокову перспективу пропонується здійснювати в три етапи, кожному з яких відповідає перелік пріоритетних напрямків промислової політики.

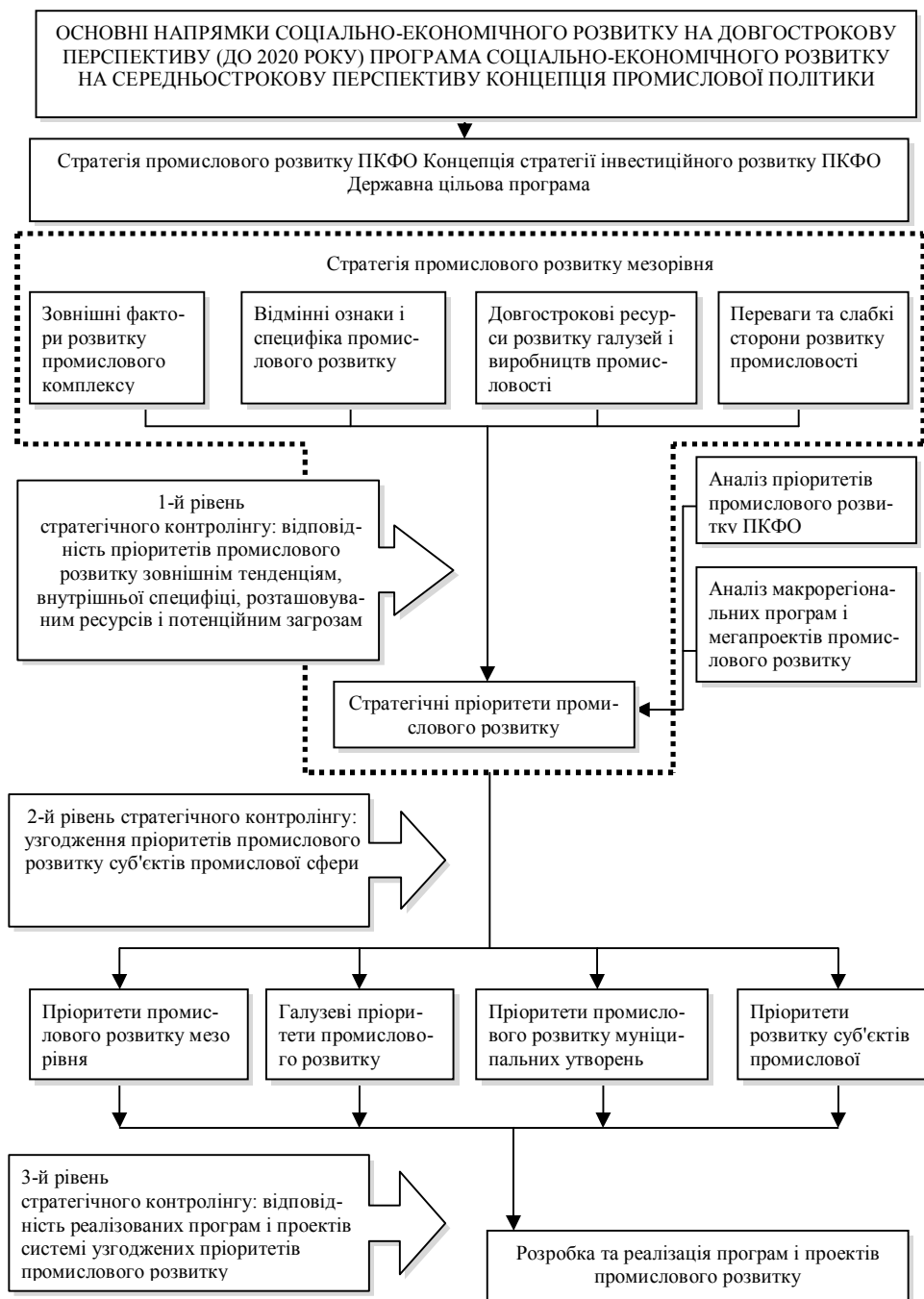


Рисунок 1. Концептуальна схема загального механізму формування пріоритетів промислового розвитку

Основною метою першого етапу є стабілізація депресивних галузей промислових комплексів і досягнення стійкої динаміки зростання виробництв

ва. Тут слід зазначити: реструктуризацію депресивних виробництв; ліквідацію збиткових, економічно безперспективних виробництв; розвиток малого промислового бізнесу.

На другому етапі основним змістом вищевказаної стратегії стає функціональна модернізація базових виробництв промислового комплексу, спрямована на оптимізацію та якісне перетворення його структури на основі регулювання галузевих пропорцій.

На інноваційному етапі здійснення стратегії промислового розвитку повинні бути сформовані інформаційно-маркетингові, інвестиційні, кадрові, виробничо-технологічні та інші передумови для переозброєння на базі високих технологій економічно значущих промислових підприємств, галузей, комплексів і збільшення частки сучасної конкурентоспроможної на світовому рівні продукції.

В якості однієї з найважливіших передумов реалізації ефективної промислової політики нами розглядається розвиток інноваційної інфраструктури.

В умовах світової фінансової кризи, особливої важливості набуває розвиток промислової сфери шляхом формування кластерів. Концепція промислового кластеру як організаційної форми, з'єднує науку з виробництвом на територіальному рівні в умовах фактичної дезінтеграції галузевої системи управління промисловістю і нових відносин власності. [6]

Основними передумовами для організації промислових кластерів в регіоні є: наявність чистої місцевої сировини, значний потенціал ряду виробництв, висока концентрація наукових та освітніх установ, наявність кваліфікованого персоналу.

В якості першочергових для Причорномор'я можна запропонувати формування трьох кластерів:

- харчового: з виробництва консервів, соків, сирів, продуктів швидкого приготування, дитячого та дієтичного харчування, продуктів для армії, туристів, мисливців і т.д., алкогольних і безалкогольних напоїв, мінеральної та екологічно чистої питної води та ін.;

- з виробництва будівельних матеріалів: (силікатної цегли, кераміки, бетонних та залізобетонних виробів з використанням геліотехнологій, композитів, полімерів, надтвердих матеріалів, енергоефективних стінових матеріалів з пористих бетонів і т.д.);

- з виробництва обладнання, приладів та запасних частин: (для електронної та оборонної промисловості індустрії будівництва і будматеріалів; сільськогосподарського обладнання).

Етапи формування кластерів: низьких технологій (5-6 років), середніх технологій (3-9 років) і високих технологій (6-12 років).

Здійснення міжсуб'єктної взаємодії всередині кластеру пропонується здійснювати на базі технопарку. Концепція промислового технопарку передбачає його створення як аналога головного НДІ з дослідним виробництвом на територіальному рівні. Можливе здійснення силами технопарку не тільки фаз освоєння і поширення науково-технічних нововведень, а й усього науково-виробничого циклу, включаючи прикладні дослідження, а також розробки (конструкторські, проектні, технологічні та організаційні).

**Висновок.** Розв'язання існуючих проблем на регіональному рівні мож-

ливе шляхом системної реалізації державної промислової політики, використання ресурсів держави, регіонів і бізнесу з метою розвитку промисловості. Зараз, на жаль, промислова політика регіонів має характер окремих, не завжди пов'язаних в систему рішень, тому формування системи пріоритетів промислового розвитку на регіональному рівні заслуговує особливої уваги, як з боку науковців та і з боку практиків.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України "Про державний бюджет на 2003 р." (із змінами за Законами вкл від 11.12.2003 р. № 1397-IV і Рішенням Конституційного Суду від 17.03.2004 р. №7-рп/2004 р.) // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 10-11. С. 86-141.
2. Закон України Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст" від 4.03.2004 р. №1580-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 24. С. 332-340.
3. Золотарев А., Кузькін Є., Волик І. Фактори зростання ефективності інвестицій у промисловості // Економіка України. 2000. № 12. С. 31-36.
4. Іванов М. Приватизація державної власності // Економіка України. 2001. № 4. С. 2330.
5. Індекси промислової продукції – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm\\_ric/prm\\_ric\\_u/ipv2006\\_u.htm](http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/ipv2006_u.htm)
6. Конституція України (з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду вкл. з Рішенням від 19.05.2004 р. №11-рп/2004) // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141.
7. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=57967&cat](http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57967&cat).
8. Кухарская Н.А. Стратегические приоритеты трансформации экономики регионов Украины: тенденции, формы, механизмы: Монография. / Кухарская Н. А. – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 546 с.

УДК 339.138:330.322.5

## СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Шарко М.В. – д.е.н., професор  
Березняк А.О. – магістр, Херсонський НТУ*

**Постановка проблеми.** Формування дієвої системи заходів організації процесів маркетингового управління транспортними підприємствами вимагає врахування потреби запровадження процедур, спрямованих на досягнення ефективної взаємодії із суб'єктами інвестиційного та фінансового ринків, суб'єкти внутрішніх корпоративних відносин є інвесторами, які вклавши свої фінансові ресурси увійшли до складу власників. Таким чином, обидва напрям-